

[Landbrugsministeren.]

Forslaget antages ikke at medføre ændringer i den bestående administration eller indebære en forøgelse i statens udgifter på dette område.

Med disse ord anbefaler jeg lovforslaget til det høje folketinges velvillige behandling.

Ministeren for kulturelle anliggender (Niels Matthiassen): Jeg skal tillade mig for det høje ting at fremsætte *forslag til lov om folkebiblioteker*.

Den gældende lov om folkebiblioteker af 27. maj 1964 med senere ændringer indeholdt en bestemmelse om, at loven skulle optages til revision senest i folketingssamlingen 1969-70.

En mere gennemgribende revision af loven blev imidlertid udskudt dels på grund af ændringen i kommunestrukturen, der jo gennemførtes fra 1. april 1971, og hvormed folkebiblioteksstrukturen har en nøje sammenhæng, dels på grund af, at det udvalg, som den daværende kulturminister nedsatte i april 1969 med den opgave at fremkomme med forslag til revision af folkebiblioteksloven, først i foråret 1971 kunne afslutte sit arbejde. Udvalget afgav på nævnte tidspunkt en omfattende betænkning, indeholdende et lovforslag (betænkning nr. 607, 1971), der blev tilsendt folketingets medlemmer.

Når det imidlertid — ved lov nr. 188 af 24. maj 1972 — var nødvendigt at udskyde revisionsfristen til folketingsåret 1972-73, skyldtes det i første række, at det i sommeren 1971 blev besluttet, at det udvalg, der skulle undersøge byrde- og opgavefordelingen mellem stat og kommuner og mellem kommunerne indbyrdes, skulle undersøge muligheden for en omlægning af det hidtidige tilskudssystem på biblioteksområdet til et generelt tilskud efter objektive udgiftskriterier. Samtidig skulle der foretages en vurdering af de standard- og normkrav, der på dette område stilles til kommunerne.

Den nuværende regering har på grundlag af det nævnte udvalg undersøgelser vide-

reført dette arbejde og har ført en række forhandlinger med visse kommuner og med de kommunale organisationer; i disse forhandlinger har flere ministerier, der varetager sagsområder, som tilskudsmæssigt berøres af en eventuel principiel omlægning af tilskudssystemet, deltaget (foruden ministeriet for kulturelle anliggender bl. a. undervisningsministeriet, indenrigsministeriet og socialministeriet).

Der er efter indgående drøftelser i regeringen enighed om, at en overgang til tilskudsydelse fra staten til kommunerne efter objektive udgiftskriterier (de såkaldte „bloktilskud“) i al fald på længere sigt vil frembyde væsentlige administrative og økonomiske fordele; først og fremmest fordi den administrative disposition og det økonomiske ansvar for denne herved forenes, og fordi der — i overensstemmelse med hovedlinjerne i den netop gennemførte kommunalreform — opnås en decentralisering, hvorved en række afgørelser henlægges til kommunerne.

Jeg er opmærksom på, at Kommunernes Landsforening endnu ikke definitivt har taget stilling til forslaget om ændringen af tilskudssystemet til „bloktilskud“, men efter de stedfundne mange forhandlinger har regeringen dog besluttet sig til at lade det her foreliggende forslag til lov om folkebiblioteker udarbejde under den forudsætning, at der fra den 1. april 1974 på en række beslægtede områder indføres tilskud fra staten til kommunerne efter objektive kriterier. Jeg er herved gået ud fra, at dette sker samtidig for en flerhed af områder.

Skulle det vise sig, at Kommunernes Landsforening ikke tilslutter sig det nye tilskudssystem, eller at andre ministerier opretholder specialtilskud på administrativt tilsvarende områder, vil jeg for mit vedkommende under udvalgsarbejdet gerne drøfte spørgsmålet om en tilbagevenden til den hidtidige tilskudsform endnu en eperiode, således som det var foreslået i den ovennævnte betænkning nr. 607, 1971.

I denne betænkning indeholdes forslag og

[Ministeren for kulturelle anliggender.]

redegørelser, der også under et ændret tilskudssystem vil være af væsentlig betydning, og som er indarbejdet i det her foreliggende lovforslag.

Jeg skal blandt disse særligt fremhæve, at den fremtidige folkebiblioteksordning sigter mod en ensartet betjening af hele landets befolkning, idet forslaget bygger på heltidsbiblioteker overalt; sådanne biblioteker skal allerede efter gældende lov have en faguddannet, heltidsbeskæftiget leder. Imidlertid vil denne bestemmelse ikke umiddelbart kunne opfyldes alle vegne allerede på grund af mangelen på uddannede bibliotekarer. Endvidere ville det være uheldigt at søge en omlægning af alle nuværende deltidsbiblioteker til heltidsbiblioteker gennemført f. eks. fra dette lovforslags ikrafttræden, idet kommunerne må have en rimelig tid til at planlægge deres biblioteksvæsen, herunder i hvilket omfang opgaverne mest praktisk kan løses ved et samarbejde mellem flere kommuner. Der er da også i § 20 foreslået en dispensationsadgang efter regler, fastsat af ministeren for kulturelle anliggender, og dispensationer agtes givet efter de hidtil fulgte retningslinier, hvorefter praktisk taget ingen kommune har fået afslag på en sådan ansøgning.

Af betænkningens øvrige forslag vil jeg gerne fremhæve forslaget i § 1, der vel i alt væsentligt svarer til den nugældende lovs § 1, men som dog præciserer, at der ved „andet egnet materiale“ — som det udtrykkes i 1964-lovens formålsparagraf — forstås audiovisuelle samlinger for voksne og børn, og at dette materiale principielt er ligestillet med bøger og andet trykt materiale. Medens dette således er en tydeliggørelse af den allerede gældende formålsbestemmelse, er bestemmelsen om, at folkebibliotekerne skal virke som informationscentraler, ny i loven. Der er dog her for de fleste bibliotekers vedkommende kun tale om en kodificering af en mangeårig praksis.

I lovforslaget foreslås det statueret, at der for hvert amt skal findes et centralbibliotek. Dettets opgaver er en videreførelse af de hidtidige opgaver for centralbibliotekerne, men der vil herudover blive spørgsmål om en noget videregående rådgivningsvirksomhed ikke mindst på faglige specialområder, som en del mindre biblioteker ikke selv har ka-

pacitet til at varetage. Udgifterne til centralbiblioteksvirksomheden — jfr. herom forslaget § 10 — skal efter forslaget afholdes af amtskommunen, jfr. § 14. Bistand af biblioteksteknisk art, der hidtil er ydet vederlagsfrit til deltidsbiblioteker, skal centralbiblioteket iflg. forslaget have betalt. Betaling kan ydes enten af vedkommende bibliotek eller af amtet, hvis dette ønsker på denne måde at støtte enkelte mindre kommunebiblioteker.

I modsætning til de tidligere folkebibliotekslove indeholder forslaget ikke bestemmelser om skolebiblioteker, idet bestemmelser herom efter forhandling med undervisningsministeriet er optaget i det fremsatte forslag til ændring af lov om folkeskolen. Dette betyder ikke, at det mangeårige samarbejde mellem folkebibliotekerne og skolebibliotekerne ophører; det videreføres ved en koordinering af materialeanskaffelser og gensidig låneadgang og gennem et samarbejde, der nærmere aftales mellem folkebibliotekerne og skolebibliotekerne, der i øvrigt forsynes gennem de regionale centraler for undervisningsmidler, som i henhold til et af undervisningsministeriet udarbejdet lovforslag oprettes på amtsplan og landsplan.

Et særligt problem frembyder udformningen af den bestemmelse, der tilsigter at videreføre biblioteksafgiften til forfattere m. fl. for benyttelsen af deres bøger i folkebibliotekerne (ydelsen til Dansk Forfatterfond). Denne ydelse har hidtil udgjort en given procent, iflg. 1964-loven 6 pct., af statens samlede tilskud til folkebibliotekerne. Da dette tilskudsgrundlag ikke fremtidig er anvendeligt på grund af overgangen til statstilskud efter objektive kriterier, og da der endvidere er rejst en række spørgsmål om kredsen af de berettigede til at få del i de såkaldte „bibliotekspenge“, har jeg valgt foreløbig at foreslå bestemmelsen udformet således, at den mest muligt svarer til den nugældende bestemmelse. Jeg henviser herom nærmere til § 18 i forslaget og til bemærkningerne hertil.

Forslag til en ændret udformning af bestemmelsen i lovforslagets § 18 agtes fremsat, når det af mig i juli 1972 nedsatte bogmarkedsudvalg har afsluttet sit arbejde, og når forhandlinger med andre rettighedshavere end forfattere er gennemført.

Som det vil fremgå af redegørelsen i

[Ministeren for kulturelle anliggender.]

bilag 1 til lovforslaget vedrørende dettes økonomiske konsekvenser, er merudgiften ved lovforslagets gennemførelse — 440.000 kr. — beregnet på grundlag af budgetforslaget for finansåret 1973-74. Man må imidlertid tage stilling til, hvorvidt det tilskud, der fremtidig skal ydes til kommunerne som den af folkebiblioteksvirksomheden motiverede del af det generelle tilskud, bør forhøjes med et beløb, der modsvarer den ved lov nr. 108 af 31. marts 1971 gennemførte reduktion af tilskuddet til folkebibliotekerne. Dette vil svare til en forøgelse af statstilskuddet til dette formål med ca. 10 pct. eller ca. 12 mill. kr.

Som ovenfor berørt har der mellem repræsentanter for staten og de kommunale organisationer været ført forhandlinger bl. a. om, hvilke standard- og normkrav der kan og bør stilles med hensyn til folkebiblioteksvæsenet under de ændrede tilskudsforhold, der jo betyder, at kommunerne frit kan prioritere de forskellige opgaver inden for de af lovgivningen fastsatte rammer. Det skal erkendes, at der ikke er opnået fuld enighed om, hvilke minimumskrav der bør stilles på biblioteksområdet. Efter min opfattelse er de krav, der efter de stedfundne drøftelser er bevaret i lovforslaget, nødvendige at opretholde, hvis man skal sikre, at det tekniske grundlag for samarbejdet mellem folkebibliotekerne er til stede og for at muliggøre en stort set ensartet biblioteksbetjening af landets befolkning. De krav, der fastsættes af ministeren i henhold til lovens bemyndigelsesbestemmelser, vil alle blive udformet efter stedfundne forhandling med de kommunale organisationer, og de vil i vidt omfang blive af mere principiel end detaljeret karakter.

I forbindelse med bibliotekstilsynets rådgivende virksomhed, der jo fortsat vil være dets hovedopgave, vil der i øvrigt på forskellige områder som hidtil blive udarbejdet nogle vejledende retningslinier.

Folkebibliotekerne er hjørnestenene i det folkelige kulturelle arbejde, og der har gennem en årrække været tillagt dette område en stor betydning, fordi folkebibliotekerne havde muligheder for at nå ud til alle dele af befolkningen med sin rige skala af mangedannede tilbud. Ikke mindst i de senere år har

bibliotekerne overtaget den rolle, som tidligere var tiltænkt kulturcentrene, og man må påregne, at udviklingen især på dette område vil blive intensiveret betydeligt, og at bibliotekerne tillige vil få en større plads i landets folkelige undervisningsarbejde.

Det hidtil gældende tilskudssystem har kunnet tilskynde kommunerne til at fremme denne udvikling, og man vil fortsat tillægge hele områdets videreudvikling, der nu i så høj grad vil komme til at bero på kommunernes vilje og initiativ, en meget stor vægt.

Med disse bemærkninger anbefaler jeg forslaget til folketingets velvillige behandling.

Endvidere skal jeg tillade mig for det høje ting at fremsætte *forslag til lov om radio- og fjernsynsvirksomhed*.

Forslaget bygger på de hovedsynspunkter, jeg fremsatte i min redegørelse i folketinget d. 19. oktober 1972 om revision af radiospredningsloven (folketingets forhandlinger 1972-73, sp. 466-83). Jeg kan derfor i det hele henvise til redegørelsen. Endvidere henviser jeg til de synspunkter, der fra forskellig side kom frem under folketingsdebatten den 2. november 1972 samt til de supplerende bemærkninger om redegørelsen, som jeg ved den lejlighed fremsatte (forhandlingerne sp. 773-833).

Med den nye lovs ikrafttræden ophæves den gældende lov om radiospredning af 11. juni 1959 og loven om fællesantenneanlæg m. v. af 18. december 1968. En meget væsentlig ændring af de nævnte love er indeholdt i forslaget om, at der kan gives amtsråd eller kommunalbestyrelser tilladelse til at iværksætte en lokal programvirksomhed ved hjælp af radioanlæg (radiospredning) eller kabelanlæg (fordeling). Det forudsættes, at en sådan virksomhed i almindelighed vil blive overdraget til en lokal institution, et selskab el. lign. under amtets eller kommunens ansvar. Danmarks radio bevarer imidlertid sin hidtidige eneret på landsdækkende radiospredning. Forslaget er udtryk for ønsket om en decentralisering af de programmæssige aktiviteter, som vil finde sted sideløbende med den allerede igangværende udbygning af Danmarks radios provinstjeneste — suppleret gennem lovforslagets bestemmelser om oprettelse af amtslige pro-